

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра цивільного, нотаріального та виконавчого процесу

НОВЕЛИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: СПРОЩЕНІ ПРОВАДЖЕННЯ

**Матеріали
науково-практичної конференції**

***5 травня 2025 року
м. Одеса***

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
Неллі Юріївни Голубевої

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.919.(477)(062)

H727

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.29744>

У збірці матеріалів науково-практичної конференції представлено тези доповідей науковців, що висвітлюють актуальні питання новел цивільного процесуального законодавства, зокрема інституту спрощеного провадження як ефективного механізму вирішення нескладних цивільних справ. У доповідях науковців обґрунтовано доцільність спрощеної процедури розгляду, що дозволяє забезпечити оперативність та економічність судового процесу. Особлива увага приділена критеріям віднесення справ до спрощеного провадження, правовим гарантіям учасників процесу, а також окреслено напрями подальшого вдосконалення законодавства з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у межах цивільної юрисдикції.

Укладачі:

Н. Ю. Голубєва — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат;

І. А. Яніцька — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

О. В. Сатановська — аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

Друкуються за рішенням кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія» (*протокол № 10 від 23.05.2025 р.*)

ВСТУПНЕ СЛОВО

Традиційний науково-творчий марафон «Тиждень цивільного процесу», який щороку проводить кафедра цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія», цього року проходить з 5 по 9 травня 2025 року.

Уже десять років поспіль «Тиждень цивільного процесу» залишається унікальним науково-творчим марафоном, що об'єднує викладачів, студентів і провідних практиків України. Він більше, ніж просто серія заходів — це справжнє свято юриспруденції, яке щороку перетворює навчальний процес на простір натхнення, креативу й глибокої фахової дискусії. За ці десять років наш марафон перетворився на довгоочікувану платформу студентського та викладацького самовираження, де кожен має можливість реалізувати свій талант.

Десятий ювілейний науково-творчий марафон стартує з науково-практичної конференції «Новели цивільного процесуального законодавства: спрощені провадження». Вона продовжує традицію проведення вузькотематичних конференцій, присвячених новелам нових редакцій процесуальних кодексів (з 2018 року). Цього разу захід присвячено спрощеним провадженням.

Ідея полягає в тому, щоб у рамках таких заходів розглядати всі новели кодексів окремо, що дає змогу зосередитися всім учасникам на окремій темі та розглянути її з різних сторін. Це видається більш продуктивним. Цикл конференцій ми назвали «НОВЕЛИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ: ...», а після двокрапки зазначаємо окремі інститут чи пов'язані інститути та піддаємо їх аналізу в межах окремого наукового заходу. Ми провели аналогічні заходи за такими темами: «Інформаційні технології у судочинстві», «Докази та доказування», «Представництво», «Цивільна юрисдикція, процесуальні строки». Нажаль активні дискусії та обговорення були перервані карантинном та війною, проте попереду ще багато запланованих заходів.

Щиро дякую кожному, хто долучився до 10-го ювілейного науково-творчого марафону «Тиждень цивільного процесу». Це не просто традиція, яка об'єднує нашу кафедру щороку, — це простір спільного зростання, натхнення та професійного діалогу.

Десятий ювілейний марафон — це особлива подія. Вона засвідчує не лише сталість і цінність започаткованої ініціативи, а й глибину того шляху, який ми разом пройшли. Кожен рік додавав нових барв: наукових дискусій, творчих відкриттів, щирих емоцій. А головне — сприяв формуванню спільноти, у якій цивільний процес оживає не лише як галузь права, а як поле мислення, етики та людських історій.

Наш марафон — це приклад того, як наука може бути живою, відкритою, цікавою і водночас глибокою. Це нагода для студентів розкрити свої таланти, для викладачів — поділитися досвідом, а для всіх нас — побачити, як право і творчість можуть взаємодіяти, надихати і змінювати.

Неллі Юрїївна Голубєва

ЗМІСТ

<i>Вступне слово</i>	3
----------------------------	---

Секція 1

ОПТИМІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА: ЗАГАЛЬНІ НАРИСИ. СПРОЩЕНЕ ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Голубєва Неллі Юріївна

Оптимізація цивільного судочинства: шляхи та перспективи	8
--	---

Андронов Ігор Володимирович

Спрошене позовне провадження в контексті оптимізації цивільного судочинства України	11
--	----

Бобрик Володимир Іванович

Спрошене позовне провадження в інстанційному вимірі	14
---	----

Гусаров Костянтин Володимирович

Особливості інстанційного перегляду судових рішень, ухвалених у спрощеному провадженні	17
---	----

Заїка Юрій Олександрович

Суддівський розсуд як складова справедливості судового рішення у спрощеному провадженні	19
--	----

Кройтор Володимир Андрійович

Запровадження спрощених процедур у цивільному судочинстві задля ефективного здійснення правосуддя в цивільних справах	22
---	----

Боровська Ірина Анатоліївна

Окремі аспекти удосконалення спрощених процедур у цивільному судочинстві України	29
---	----

Бут Ілля Олександрович

Провадження у справах про відшкодування судових витрат: вітчизняний та іноземний досвід	33
--	----

Дрогозюк Крістіна Борисівна

Розгляд трудових спорів у спрощеному порядку в цивільному процесі під час дії воєнного стану в Україні	38
---	----

Кондрат'єва Людмила Анатоліївна

Загальні та спеціальні ознаки спрощеного позовного провадження в цивільному судочинстві	41
--	----

Московчук Дмитро Олександрович Проблеми оптимізації цивільного процесуального законодавства Республіки Польща	44
Паскар Ауріка Лазорівна Роль спрощеного провадження в забезпеченні права на судовий захист в цивільному та адміністративному судочинстві	47
Полуніна Ольга Олександрівна Цифровізація та спрощене провадження: роль ЄСІТС, електронного суду, доказів	50
Стоянова Тетяна Анатоліївна Розгляд справ про видачу обмежувального припису оптимізація цивільного судочинства чи/та спрощена процедура?	53
Цал-Цалко Юлія Юліївна Сутність спрощеного позовного провадження в цивільному судочинстві	56
Яніцька Інна Анатоліївна Мирова угода як інструмент оптимізації цивільного судочинства: роль виконавця у забезпеченні її виконання	58
Бітов Іван Андрійович Спрощене провадження в суді апеляційної інстанції	61
Мельниченко Анна Володимирівна Процесуальні наслідки рішень, ухвалених у спрощеному провадженні, для приватного виконавця	64

Секція II

ЗАОЧНИЙ РОЗГЛЯД. НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ. ІНШЕ

Волкова Наталія Василівна Щодо деяких особливостей судового наказу у справах про стягнення аліментів на утримання дитини	67
Ліопол Інна Михайлівна Ефективність наказного провадження як спрощеного виду цивільного судочинства: статистичний аналіз	70
Лукасевич Геннадій Олегович Примусове виконання рішень у сімейних спорах: повернення дитини та порядок спілкування	75

Парфьонов Георгій Володимирович Оптимізація повноважень державних та приватних виконавців в Україні	78
Петренко Наталія Дмитрівна Щодо процедури вирішення питання про накладення судового штрафу: «процес в процесі»	81
Пригуляк Валерій Миколайович Судова практика в роботі приватного виконавця	83
Русецька Оксана Олександрівна Деякі зміни цивільного процесуального законодавства щодо здійснення судового контролю за виконанням рішень	89
Татулич Ірина Юріївна Заочний розгляд справи як протидія зловживанню процесуальними правами учасниками справи	91
Колечко Дмитро Миколайович Виконання судового наказу в справах про стягнення аліментів на дитину	96
Панаїд Яна Ігорівна Суперечлива поведінка в конвенційній системі захисту цивільних прав: позиція ЄСПЛ	98
Федорчук Юлія Олександрівна Окремі аспекти вчинення виконавчих написів на кредитних договорах	100
Снітко Андрій Сергійович Принцип добросовісності та заборона зловживання процесуальними правами	102

Колечко Дмитро Миколайович
*аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Стоянова Тетяна Анатоліївна
*доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
кандидат юридичних наук, доцент,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ВИКОНАННЯ СУДОВОГО НАКАЗУ В СПРАВАХ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА ДИТИНУ

Виконання за аліментними зобов'язаннями здійснюється за різними виконавчими документами, які визначені ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» [1]. В свою чергу виконавчий документ залежить від обраного порядку захисту права на утримання дитини. У випадку обрання судового захисту, закон надає право звернутися в порядку загального позовного, спрощеного чи наказного проваджень.

Розгляд справ в порядку наказного провадження, в цілому позитивно оцінюється правниками, так І. О. Бут пов'язує ефективність наказного провадження з тим, що результат розгляду вимог пов'язується з видачею судового наказу, який за своєю правовою природою є виконавчим документом і може бути одразу звернений до примусового виконання [2, с. 86]. Попри те що окремі аспекти судового захисту прав дітей, зокрема у порядку наказного провадження, були розглянуті в дисертації Н. В. Волковою [3], залишилось чимало питань, у тому числі щодо судового захисту права на утримання дитини в порядку наказного провадження.

Оптимізація цивільного процесуального законодавства, яка полягала у спрощенні судових процедур, чіткіше визначила межі справ наказного провадження, зокрема в аліментних правовідносинах.

Стосовно визначення аліментів, окремої уваги цьому питанню приділятися не буде, але слід виходити з того, що аліменти — це виплати щодо утримання дітей, одного з подружжя, інших членів сім'ї та родичів в грошовій і (або) в натуральній формі, які надаються в добровільному або в примусовому порядку особою, яка відповідно до норм сімейного законодавства зобов'язана здійснювати утримання [4, с. 328].

Отже, у випадку не виконання обов'язку щодо утримання неповнолітньої дитини в добровільному порядку, примусовий порядок виконання такого обов'язку може бути здійснений в судовому порядку.

Як зазначено в літературі: «Разом з тим визначальними стали зміни щодо надання можливості особі, якій належить право вимоги,

передбачених ч. 1 ст. 161 ЦПК України, самостійно обрати в якому виді провадження розглядатиметься її справа? — наказному або спрощеному позовному, визначивши тим самим наказне провадження як альтернативну спрощеному провадженню (ч. 2 ст. 161 ЦПК України)» [2, с. 87].

У випадку судового захисту та звернення в порядку наказного провадження судовий наказ може бути виданий, лише в двох випадках відповідно п.п. 4, 5 ст. 161 ЦПК України.

Так, вимогами за якими може бути виданий судовий наказ є:

«1) заявлено вимогу про стягнення аліментів у розмірі на одну дитину — однієї чверті, на двох дітей — однієї третини, на трьох і більше дітей — половини заробітку (доходу) платника аліментів, але не більше десяти прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку на кожну дитину;

2) заявлено вимогу про стягнення аліментів на дитину у твердій грошовій сумі в розмірі 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку» [5].

Водночас, ці вимоги допускаються лише за умови, якщо вони не пов'язані із встановленням або оспоруванням батьківства (материнства) та якщо вони не вимагають залучення інших заінтересованих осіб.

У всіх інших випадках стягнення аліментів обставини справи потребують звернення в інших видах провадження.

За загальним правилом, набрання чинності судовим наказом, та, як наслідок його виконання, пов'язано з ненадходженням до суду заяви від боржника про скасування судового наказу протягом п'яти днів після закінчення строку на її подання (ст. 172 ЦПК України).

Проте для судових наказів, виданих за п.п. 4–5 ч. 1 ст. 161 ЦПК України (щодо стягнення аліментів), судовий наказ набирає законної сили у день його видачі.

Ключові слова: судовий наказ, виконання, аліменти, судовий захист, право на утримання, дитина.

Key words: court order, enforcement, alimony, legal protection, right to maintenance, child.

Список використаних джерел

1. Про виконавче провадження : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404-VIII. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>
2. Голубева Н., Бут І., Полуніна О., Полюк Ю., Цал-Цалко Ю. Сучасні проблеми цивільного та цивільно-процесуального права (в частині цивільно-процесуального права) : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2023. 190 с. DOI : <https://doi.org/10.32837/11300.26554>.

3. Волкова Н. В. Захист сімейних прав та інтересів дитини у цивільному судочинстві : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2022. 444 с.
4. Виконавче провадження : підручник / за ред. Н. Ю. Голубевої. Одеса : Фе-нікс, 2020. 460 с.
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 берез. 2004 р. № 1618-IV. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1618-15>

Панаїд Яна Ігорівна

*аспірант кафедри цивільної юстиції та адвокатури,
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Науковий керівник

Гусаров Костянтин Володимирович

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільної юстиції та адвокатури
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого*

СУПЕРЕЧЛИВА ПОВЕДІНКА В КОНВЕНЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ: ПОЗИЦІЯ ЄСПЛ

При захисті цивільних прав національними судовими органами виникає питання надання правової оцінки суперечливої поведінки учасника справи. В юридичній літературі предметом наукових розробок виступають праці, автори яких підтримують концепцію заборони суперечливої поведінки, що ототожнюється з концепцією естопель [1, с. 40; 2, с. 100]. Крім того, Верховний Суд у своїй практиці часто посилається на рішення Європейського суду з прав людини (далі — ЄСПЛ), підкреслюючи використання останнім концепції «естопель» [див., приміром, 3]. У зв'язку з цим видається за доцільне дослідити підходи, що застосовуються ЄСПЛ при аналізі суперечливої поведінки учасників справи.

Дослідження практики ЄСПЛ дає підстави виснувати, що в рамках конвенційної системи вказаний аспект розглядається в контексті:

*а) неприйняття ЄСПЛ заперечень держав-учасниць щодо неприйнятності скарг в контексті правила 55 Регламенту Суду, відповідно до якого будь-яке заперечення має бути, наскільки це дозволяє його характер та обставини, висунуте Договірною Стороною-відповідачем у своїх письмових або усних зауваженнях щодо прийнятності заяви. Відповідно, держава позбавляється права висувати вказані заперечення на більш пізніх етапах. Приміром, у справі *Khokhlich v. Ukraine* ЄСПЛ зауважив, що на стадії розгляду питання щодо при-*